

Adnan Başer Kafaoglu

"Devlet, fırsatlardan yararlanmaz."

1972'de söylediği bu söz, Adnan Başer Kafaoglu'nun profilini de çiziyor. O sıralarda Gelirler Genel Müdürü. Anımsadığına göre, zamanaşımıyla ilgili bir olay söz konusu. Maliye zamanaşımı def'ini ileri sürerse bir mükellefin hakkı ortadan kalkacak. O zaman söylemiş. Ve zamanaşımı def'ini kullanılmamış. Devletin sonsuz yüceltilişi, aynı zamanda da yasaların bir pratik adına adamakıllı esnetilerek yorumlanması...

Kafaoglu, mükellefi yurttaş olarak gören bir maliyeci. Vergi dairelerinde aşırı, kimi zaman haksız hazineci tutumun ortadan kaldırılması için yapılan çalışmalar ilk onun Gelirler Genel Müdürlüğü zamanında açıkça (dairelere yönerge gönderilerek) yapılmıştır. Devletin zamanaşımından yararlanamayacağı düşüncesinde bir tutarlılık, bir de çelişki var. Kafaoglu odur. Besleyici küçük çelişkilerle büyük tutarlılığı yaşatmaya çalıştı. Ziya Müezzinoğlu mükellefe mükellef olarak bakmıştır. Memduh Aytür onunla 1961 Anayasası arasında ilişkiler aramış. Turgut Özal ise 100 bin kadar yurttaşı mükellef saymama özenini göstermiştir.

Hitit devri. Azıcık boydan kısa.

Gelirler Genel Müdürlüğü koltuğunda gerçek bir maliye bakanı gibi oturdu. Maliye Bakanlığı koltuğunda ise o gün için umarsız bir başbakan tasarımıyla.

1926 doğumlu. Yıldızı 1960'tan sonra parlamaya başladı. Bunu yalnız Milli Birlik Komitesi'nde bir kan hısmının bulun-

masıyla açıklayamayız. Yine de yeteneğinin ortaya çıkmasında o hısmın bir payı olmuştur belki de. Komitenin iktisadi komisyon sekreteri ve başkanı oldu. Daha sonra Kurucu Meclis üyesi olarak görüyoruz onu. Ama Kafaoglu'nun işi gerçek anlamda yırtması, o dönemde bir süre ABD'de araştırma yapma olanağını elde etmesinden sonra gerçekleşecek. Sanırım, olaylara ve Türkiye'nin durumuna bir başka türlü bakmaya başlaması ondan sonradır. Daha önce de gitmişti Amerika'ya, maliye müfettişliği stajı için. Ama bu kez büyük bir güvenle doluydu. "Türkiye büyüklüğünde bir çiçek" olma hürsünü taşıyordu şurasında. O güven ve o hürs ona Türkiye'ye ve dünyaya bireşimci bir açıdan bakma olanağı verdi.

Bugün bütün maliyeciler ve bütün mühendisler iktisatçı kesilmiş durumda. O maliyeci kaldı. Bunun için büyük maliyeci.

Kardeşi Arslan Başer Kafaoglu ise, bence bugün güncel sorununu değerlendirebilen en iyi iktisatçılardan biri. Adnan'ı maliye müfettişliği felsefeye ve şiire, Arslan'ı ise hesap uzmanlığı iktisada götürdü. Hesap Uzmanları Kurulu ülkemizin en önemli adamlarını yetiştiren çok değerli bir eleman yuvasıdır. Ama biraz tuhaf bir kuruldur da; kendi işini kimi zaman yana iter; Maliye Teftiş Kurulu ne yapıyorsa, tersini yapmaya yönelir; orada da büyük başarılar elde eder. Bu karşıtlık ilginç bir coğrafya görünümü de yaratmıştır. Sözgelimi, Ankara'daki müfettişler düşünce olarak daha biraz solda; hesap uzmanları ise karşı planda olma çabasıyla biraz sağdadırlar. İstanbul'dakilerde ise her iki kurul için tersi bir görünüm vardır. Hesap uzmanı ayrı bir uğraşta da uzman olma çabası içindedir. Belki de bu yüzden, hesap uzmanları arasından daha çok iktisatçı çıkar. Arslan Başer Kafaoglu'nun, ağabeyinin karşısında yükselişi de bu itinin bir sonucu mu? Bir gün şöyle demişti Arslan, 1961'de; "Bizim ailesiz Meclis mi olur!" Arslan'ın izdüşümlerine ayrıca bakmak istiyorum. Sözü yine Adnan'a getireyim.

Aslında Adnan Başer Kafaoglu ile Turgut Özal arasında hem bir karşıtlık, hem de bir benzerlik var. Böyle bir şey var. Karşıtlığı hemen görüyorum da, benzerliği tam açıklayamıyorum. Belki de şu: Kafaoglu, Özal'ın, daha doğrusu Özal gibilerinin başlatıcısı. Özal ise Kafaoglu tavrının saptırıcısı.

Saptırıcısı ama, bir yerde de sistemleştiricisi.

Yine de Kafaoğlu derviştir (devlet dervişi). Özal ise amansız müteahhit (50 milyon içinde 10 bin kişi dervişi).

Kafaoğlu'nun küçük dev bedeninde büyük bir fizik güç de var. Koskoca bir arabayı (Oldsmobil mi, Dodge mu?) kollarıyla alıp bir yandan öbür yana atabilmiştir.

Şiir de yazıyormuş.

Kafaoğlu CHP'de boy gösterseydi; CHP için de, kendisi için de başka bir koşul oluşabilirdi. Ne var ki Milli Birlik Komitesi ve Kurucu Meclis döneminde yaptığı aykırı çıkışlarla CHP'yi yitirdi. Daha sonra Yön hareketi içinde göreceğiz onu. Ama inançsız bir davranış bütünü içinde Demirel'e yaklaştı. Çelişki mi?

Demirel adam değerlendirmeyi biliyor. Kafaoğlu'nda bunu kanıtladı.

Kafaoğlu da adam bulmayı biliyor. Erdoğan Nirun'u buldu.

Özal'ın gerçek seçeneği Memduh Aytür'dü, 1961 Anayasası ile aynı günlerde öldü. Kafaoğlu ise benzer seçenek; ülkemizin araba kazasına uğraması o seçeneği de mi yok etti?

13 Mart 1988